

Félags- og vinnumarkaðsmálaráðuneytið
Skrifstofa vinnumarkaðar

Umsögn send rafrænt í samráðsgátt stjórnvalda

24. október 2025

Efni: Drög að frumvarpi til laga um breytingu á lögum um fæðingar- og foreldraorlof og lögum um sorgarleyfi (fyrirkomulag greiðslna). Mál nr. S-199/2025

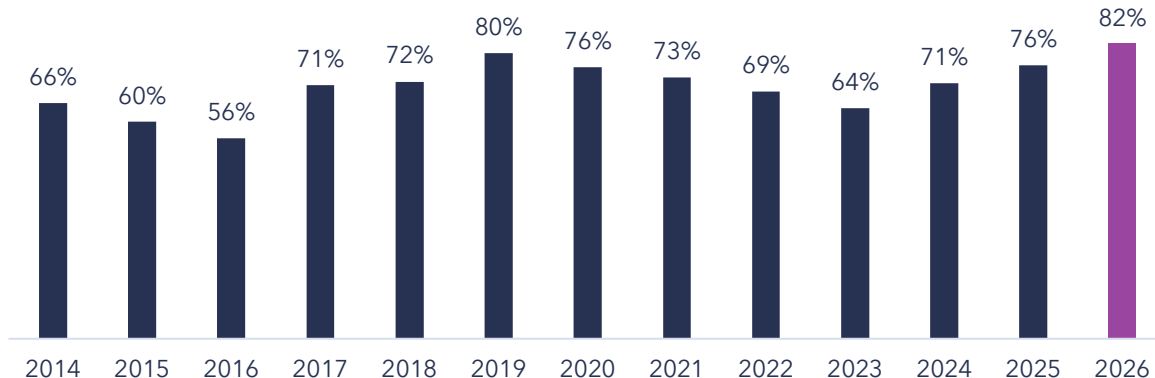
Fyrirhugað er að breyta lögum um fæðingar- og foreldraorlof númer 144/2020 og lögum um sorgarleyfi á þann hátt að breytingar á fjárhæðum miðist framvegis við þann tíma sem réttur er nýttur en ekki tilteknað viðmiðunardagsetningar eins og fæðingardag, eins og verið hefur. Slík breyting felur í sér að við hækkun hámarksgreiðslna úr Fæðingarorlofssjóði þann 1. janúar 2026 úr kr. 800.000 í kr. 900.000, sbr. lög nr. 73/2024, gildir hærri fjárhæðin einnig gagnvart foreldrum barna sem fædd eru fyrir 1. janúar 2026 og eiga ónýttan rétt. Breytingin á einnig við um frumættleiðingu, varanlegt fóstur og sorgarleyfi.

BHM styður þessa fyrirhuguðu breytingu. Hjá því verður þó ekki komist að benda á að það ójafnræði sem hefur í gegnum árin verið til staðar við hækkanir á hámarksgreiðslum, og stendur til að laga með frumvarpi þessu, hefur fyrst og fremst skapast af því að sögulega hafa stjórnvöld hvers tíma látið hjá líða að hækka hámarksgreiðslur með reglulegu millibili eins og fjallað er um í 54. gr. laga um fæðingar- og foreldraorlof um endurskoðun fjárhæða. Þar segir að fjárhæðir skuli koma til endurskoðunar við afgreiðslu fjárlaga ár hvert með tilliti til þróunar launa, verðlags og efnahagsmála. Með lögum nr. 73/2024 samþykkti Alþingi að hækka mánaðarlegar hámarksgreiðslur úr kr. 600.000 í kr. 900.000 í þremur skrefum.

Síðustu tvö ár hefur því verið meiri fyrirsjáanleiki í kerfinu en áður þekktist en hækkanir samt sem áður í stórum skrefum og með skörpum skilum. Útfæra hefði mátt þessar hækkanir þannig að þær kæmu í fleiri skrefum yfir árið og því væri munurinn ekki jafn mikill og ella á greiðslum með barni fæddu 31. desember og öðru barni fæddu degi síðar.

BHM vill einnig vekja athygli á að þrátt fyrir framangreindar hækkanir hefur kaupmáttur hámarksgreiðslna í fæðingarorlofi rýrnað nokkuð frá árinu 2005 eins og BHM fjallaði um í [umsögn sinni við frumvarp sem varð að lögum nr. 73/2024](#). Þótt BHM fagni hækkunum á hámarki fæðingarorlofsgreiðslna bendir bandalagið á að hámarkið verður nær 20% undir meðaltali heildarlauna fullvinnandi á árinu 2026. Hækka þyrfti hámarkið í tæplega 1.100 þúsund krónur á árinu 2026 til að halda í við meðallaunastig í landinu.*

Hámarksgreiðslur í hlutfalli við meðaltal heildarlauna fullvinnandi

Heimild: Hagstofa Íslands og eigin útreikningar. *Meðalheildarlaunastig ársins 2025 og 2026 er reiknað með tölum frá árinu 2024 og forsendum þjóðhagsspár Hagstofu.

Langvarandi vanmat á fæðingarorlofi, í hlutfalli við meðalheildarlaun, er ein stærsta skýribreytan í kynbundnum atvinnutekjumun á Íslandi. Skýrir hvatar eru enda til þess að konur taki meiri tíma frá vinnu en karlar með tilheyrandi tekjutapi á tíma fæðingarorlofs.

Að mati BHM er löngu tímabært að stjórnvöld setji skýrar reglur um þróun fæðingarorlofsgreiðslna í hlutfalli við laun sbr. fyrrnefnd ákvæði 54. gr., með tilheyrandi fyrirsjáanleika, og hverfi frá þeim leiða vana að skammta hækkanir á fæðingarorlofsgreiðslum óreglulega og gjarnan í pólitískum tilgangi eins og dæmi eru um.

Virðingarfyllst,

Andri Valur Einarsson
lögmaður BHM

Kolbrún Halldórsdóttir
formaður BHM